

Prof. MARIANA BADEA

**LIMBA ȘI
LITERATURA
ROMÂNĂ**

**pentru clasele
• VII-VIII •**

Lucrare realizată în conformitate
cu *PROGRAMA ȘCOLARĂ DE LIMBA
ȘI LITERATURA ROMÂNĂ*

ISBN: 978-973-1722-21-4

Copyright © Editura Badea & Professional Consulting SRL

Editura: BADEA & PROFESSIONAL CONSULTING

Comenzi la tel./fax: (021)222.1183

comenzi@editurabadea.ro

www.editurabadea.ro

Informații, consultații,
comentarii și dezbateri pe blogul

www.mariana-badea.ro

Cuprins

Programa școlară pentru clasele a VII-a și a VIII-a (extras) pag. 9

OPERE LITERARE

- COMPUNERI ARGUMENTATIVE -

■ CLASA A VII-A

GENUL LIRIC

● „Deșteaptă-te, române!” de Andrei Mureșanu - imn	
Apartenența operei la genul liric, specia imn	pag. 17
● „Imn lui Ștefan cel Mare” de Vasile Alecsandri - imn	
Apartenența operei la genul liric, specia imn	pag. 23
● „Versul țării” de Ion Pillat - odă	
Apartenența operei la genul liric, specia odă	pag. 27
● „Grai valah” de Vasile Voiculescu - odă	
Apartenența operei la genul liric, specia odă	pag. 29
● „Patria română” de George Coșbuc - odă	
Apartenența operei la genul liric, specia odă	pag. 33
● „Cuvânt” de Tudor Arghezi - artă poetică	
Apartenența operei la genul liric, specia artă poetică	pag. 37
● „Lumină lină” de Tudor Arghezi - artă poetică	
Apartenența operei la genul liric, specia artă poetică	pag. 41
● „Psalm” de Tudor Arghezi - psalm	
Apartenența operei la genul liric, specia psalm cult	pag. 44

GENUL EPIC

● „Monastirea Argeșului” - baladă populară	
Povestire pe momentele subiectului, motivele populare	pag. 48
Apartenența operei la genul epic, specia baladă populară	pag. 59
Caracterizarea personajului principal - Manole	pag. 64
Caracterizarea personajului secundar - Ana	pag. 66
Caracterizarea personajului secundar - Negru-Vodă	pag. 68
Rezumatul baladei populare	pag. 70
● „Pașa Hassan” de George Coșbuc - baladă cultă	
Povestire pe momentele subiectului	pag. 72
Apartenența operei la genul epic, specia baladă cultă	pag. 80
Caracterizarea personajului principal - Mihai Viteazul	pag. 84
Caracterizarea personajului secundar - Pașa Hassan	pag. 87
Rezumatul baladei culte	pag. 89
● „Dan, căpitan de plai” de Vasile Alecsandri - poem eroic	
Povestire pe momentele subiectului	pag. 90
Apartenența operei la genul epic, specia poem eroic	pag. 105
Caracterizarea personajului principal - Dan	pag. 108
Caracterizarea personajului secundar - Ursan	pag. 111
Caracterizarea personajului secundar - Ghirai	pag. 112

- „**Scrisoarea III**” de **Mihai Eminescu** – poem eroic
Apartenența operei la genul epic, specia poem eroic pag. 113
- „**Călin** (file din poveste)” de **Mihai Eminescu** – poem
Povestirea fragmentului pag. 121
- Apartenența operei la genul epic, specia poem pag. 128
- „**Iapa lui Vodă**” de **Mihail Sadoveanu** – povestire în ramă
Apartenența operei la genul epic, specia povestire în ramă pag. 132
- Caracterizarea personajului principal – Comisul Ioniță pag. 136
- Rezumatul povestirii în ramă pag. 137
- „**Florin scrie un roman**” de **Mircea Cărtărescu** – povestire în ramă
Apartenența operei la genul epic, specia povestire în ramă pag. 139
- Rezumatul povestirii în ramă pag. 146
- „**Două loturi**” de **Ion Luca Caragiale** – nuvelă
Povestire pe momentele subiectului pag. 147
- Apartenența operei la genul epic, specia nuvelă pag. 154
- Caracterizarea personajului principal – Lefter Popescu pag. 157
- Caracterizarea personajului secundar – Căpitanul Pandele pag. 160
- Caracterizarea personajelor secundare – Chivuțele pag. 161
- Caracterizarea personajului episodic Doamna Popescu pag. 163
- Rezumatul nuvelei pag. 165
- „**Alexandru Lăpușneanul**” de **Costache Negruzzi** – nuvelă
Povestire pe momentele subiectului pag. 166
- Relația dintre istorie și ficțiune în nuvelă pag. 172
- Apartenența operei la genul epic, specia nuvelă pag. 174
- Caracterizarea personajului principal – Alexandru Lăpușneanul pag. 177
- Caracterizarea personajului secundar – Doamna Ruxanda pag. 181
- Caracterizarea personajului secundar – Moțoc pag. 183
- Caracterizarea personajului episodic colectiv – Norodul pag. 184
- Rezumatul nuvelei pag. 186
- „**Popa Tanda**” de **Ioan Slavici** – nuvelă
Povestire pe momentele subiectului pag. 187
- Apartenența operei la genul epic, specia nuvelă pag. 192
- Caracterizarea personajului principal – Popa Tanda pag. 195

■ CLASA A VIII-A

GENUL LIRIC

- „**Izvorul nopții**” de **Lucian Blaga** – idilă
Apartenența operei la genul liric, specia idilă pag. 198
- „**Dorința**” de **Mihai Eminescu** – idilă-pastel
Apartenența operei la genul liric, specia idilă-pastel pag. 201
- „**Crăiasa din povești**” de **Mihai Eminescu** – idilă-pastel
Apartenența operei la genul liric, specia idilă-pastel pag. 205

- „**Lacul**” de **Mihai Eminescu** – idilă-pastel
Apartenența operei la genul liric, specia idilă-pastel pag. 209
- „**Emoție de toamnă**” de **Nichita Stănescu** – idilă-pastel
Apartenența operei la genul liric, specia idilă-pastel pag. 214
- „**Amurg de toamnă**” de **Lucian Blaga** – pastel
Apartenența operei la genul liric, specia pastel pag. 217
- „**Fântâna**” de **Alexandru Macedonski** – meditație
Apartenența operei la genul liric, specia meditație pag. 220
- „**Iertare**” de **Alexandru Macedonski** – psalm
Apartenența operei la genul liric, specia psalm pag. 223
- „**Doina**” de **Octavian Goga** – doină cultă
Apartenența operei la genul liric, specia doină cultă pag. 225
- „**Frunză verde magheran**” – doină populară
Apartenența operei la genul liric, specia doină populară pag. 229

GENUL EPIC

- „**Miorița**” – baladă populară
Povestire pe momentele subiectului, motivele populare pag. 233
- Apartenența operei la genul epic, specia baladă populară pag. 241
- Caracterizarea personajului principal – Ciobănașul pag. 245
- Caracterizarea personajului secundar – Măicuța bătrână pag. 247
- Caracterizarea personajului secundar – Miorița pag. 248
- Rezumatul baladei populare pag. 250
- „**Dincolo de nisipuri**” de **Fănuș Neagu** – nuvelă
Povestire pe momentele subiectului pag. 251
- Apartenența operei la genul epic, specia nuvelă pag. 255
- Caracterizarea personajului principal – Sușteru pag. 258
- Rezumatul nuvelei pag. 260
- „**Hanu-Ancuței**” de **Mihail Sadoveanu** – volum de povestiri pag. 261
- „**Balaurul**” de **Mihail Sadoveanu** – povestire în ramă
Apartenența operei la genul epic, specia povestire în ramă pag. 263
- Rezumatul povestirii pag. 267
- „**Fântâna dintre plopi**” de **Mihail Sadoveanu** – povestire în ramă
Apartenența operei la genul epic, specia povestire în ramă pag. 268
- Rezumatul povestirii pag. 273.
- „**Cealaltă Ancuță**” de **Mihail Sadoveanu** – povestire în ramă
Apartenența operei la genul epic, specia povestire în ramă pag. 274
- Rezumatul povestirii pag. 279
- „**Baltagul**” de **Mihail Sadoveanu** – roman
Povestirea subiectului pe capitole pag. 280
- Apartenența operei la genul epic, specia roman pag. 297
- Caracterizarea personajului principal – Vitoria Lipan pag. 302

Caracterizarea personajului secundar – Gheorghiță	pag.306
Caracterizarea personajului secundar – Nechifor Lipan	pag.308
Rezumatul romanului i cărți	pag.310
● „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă – bildungsroman	
Povestirea subiectului	pag.311
Caracterizarea personajelor	pag.320
Arta narațiunii	pag.322

GENUL DRAMATIC

● „O scrisoare pierdută” de Ion Luca Caragiale – comedie	
Povestire pe acte și scene, cu precizarea momentelor subiectului	pag.324
Sursele comicului	pag.339
Apartenența operei la genul dramatic, specia comedie	pag.343
Caracterizarea personajului Zaharia Trahanache	pag.348
Caracterizarea personajului Zoe Trahanache	pag.351
Caracterizarea personajului Ghiță Pristanda	pag.353
Caracterizarea personajului Agamemnon Dandanache	pag.356
Caracterizarea altor personaje de comedie	pag.358

DICȚIONAR DE SCRITORI

- BIOBIBLIOGRAFII ALE SCRITORILOR -

♦ VASILE ALECSANDRI	pag.364
♦ TUDOR ARGHEZI	pag.366
♦ LUCIAN BLAGA	pag.367
♦ ION LUCA CARAGIALE	pag.369
♦ MIRCEA CĂRTĂRESCU	pag.371
♦ GEORGE COȘBUC	pag.372
♦ MIHAI EMINESCU	pag.375
♦ OCTAVIAN GOGA	pag.378
♦ ALEXANDRU MACEDONSKI	pag.379
♦ ANDREI MUREȘANU	pag.380
♦ FĂNUȘ NEAGU	pag.381
♦ COSTACHE NEGRUZZI	pag.383
♦ ION PILLAT	pag.384
♦ MIHAIL SADOVEANU	pag.385
♦ IOAN SLAVICI	pag.387
♦ NICHITA STĂNESCU	pag.390
♦ VASILE VOICULESCU	pag.392

LIMBĂ ȘI COMUNICARE

● Situația de comunicare	pag.394
● Tipuri de texte	pag.395

LITERATURA – ARTĂ A CUVÂNTULUI (literatura cultă și literatura populară)

● Literatură cultă și literatură populară	pag.396
● Opera literară – genuri și specii	pag.399
● Limbajul artistic al operei literare	pag.410

MIC DICȚIONAR DE CONCEPTE OPERAȚIONALE

ASPECTE LINGVISTICE - DOOM

pag.428

STILURILE FUNCTIONALE ALE LIMBII ROMÂNE

pag.433

● Modele de cerere și scrisoare	
---------------------------------	--

Sumar

- încadrarea operelor pe genuri și specii literare -

GENUL LIRIC

IMNUL

● „Deșteaptă-te, române!” de Andrei Mureșanu	pag. 17
● „Imn lui Ștefan cel Mare” de Vasile Alecsandri	pag. 23

ODA

● „Versul țării” de Ion Pillat	pag. 27
● „Grai valah” de Vasile Voiculescu	pag. 29
● „Patria română” de George Coșbuc	pag. 33

ARTĂ POETICĂ

● „Cuvânt” de Tudor Arghezi – artă poetică	pag. 37
● „Lumină lină” de Tudor Arghezi – artă poetică	pag. 41

PSALMUL

● „Psalm” de Tudor Arghezi	pag. 44
● „Iertare” de Alexandru Macedonski	pag.223

IDILĂ-PASTEL

● „Izvorul nopții” de Lucian Blaga - idilă	pag.198
● „Dorința” de Mihai Eminescu – idilă-pastel	pag.201
● „Crăiasa din povești” de Mihai Eminescu – idilă-pastel	pag.205
● „Lacul” de Mihai Eminescu – idilă-pastel	pag.209
● „Emoție de toamnă” de Nichita Stănescu – idilă-pastel	pag.214
● „Amurg de toamnă” de Lucian Blaga - pastel	pag.217

MEDITAȚIA

● „Fântâna” de Alexandru Macedonski - meditație	pag.220
---	---------

DOINA

- „Doina” de Octavian Goga – doină cultă pag.225
- „Frunză verde magheran” – doină populară pag.229

GENUL EPIC

BALADA

- „Monastirea Argeşului” – baladă populară pag. 48
- „Mioriţa” – baladă populară pag.233
- „Paşa Hassan” de George Coşbuc – baladă cultă pag. 72

POEMUL

- „Dan, căpitan de plai” de Vasile Alecsandri – poem eroic pag. 90
- „Scrisoarea III” de Mihai Eminescu – poem eroic pag.113
- „Călin (file din poveste)” de Mihai Eminescu – poem pag.121

POVESTIREA ÎN RAMĂ

- „Iapa lui Vodă” de Mihail Sadoveanu pag.132
- „Florin scrie un roman” de Mircea Cărtărescu pag.139
- „Hanu-Ancuţei” de Mihail Sadoveanu – volum de povestiri pag.261
- „Balaurul” de Mihail Sadoveanu pag.263
- „Fântâna dintre ploi” de Mihail Sadoveanu pag.268
- „Cealaltă Ancuţă” de Mihail Sadoveanu pag.274

NOVELA

- „Două loturi” de Ion Luca Caragiale pag.147
- „Alexandru Lăpuşneanul” de Costache Negruzzi pag.166
- „Popa Tanda” de Ioan Slavici pag.187
- „Dincolo de nisipuri” de Fănuş Neagu pag.251

ROMANUL

- „Baltagul” de Mihail Sadoveanu – roman pag.280
- „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă – bildungsroman pag.311

GENUL DRAMATIC

COMEDIA

- „O scrisoare pierdută” de Ion Luca Caragiale pag.324

Opere literare

compuneri argumentative

CLASA a VII-a

GENUL LIRIC

IMNUL

„DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!”

Andrei Mureșanu

- operă literară lirică -

- Apartenența operei la **genul liric**, specia literară **imn** -

„Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte, ✱
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume ✱
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfători în lupte, un nume de Traian!

Înalță-ți lata frunte și caută-n giur de tine,
Cum stau ca brazi în munte voinici sute de mii;
Un glas ei mai așteaptă și sar ca lupi în stâne,
Bătrâni, bărbați, juni, tineri, din munți și din câmpii.

Priviți, mărețe umbre, Mihai Ștefan, Corvine,*
Româna națiune, ai voștri strănepoți
Cu brațele armate, cu focu vostru-n vine
«Viață-n libertate ori moarte!» strigă toți.

Pre voi vă nimiciră a pizmei răutate
Și oarba neunire la Milcov și Carpați
Dar noi, pătrunși la suflet de sfânta libertate,
Jurăm că vom da mâna, să fim pururea frați.

O mamă văduvită de la Mihai cel Mare
Pretinde de la fii-și azi mână d-ajutori,
Și blastămă cu lacrimi în ochi pe orișicare,
În astfel de pericol s-ar face vânzători.

De fulgere să piară, de trăsnet și pucioasă,
Oricare s-ar retrage din gloriosul loc,
Când patria sau mama, cu inima duioasă,
Va cere ca să trecem prin sabie și foc.

N-ajunge iataganul barbarei semilune,
A cărui plăgi fatale și azi le mai simțim;
Acum se vâără cmuta¹ în vetrele străbune,
Dar martor ne e Domnul că vii nu o primim.

N-ajunge despotismul cu-ntreaga lui orbie,
Al cărui jug de seculi ca vitele-l purtăm?
Acum se-ncearcă cruzii, cu oarba lor trufie,
Să ne răpească limba, dar morți numai o dăm.

Români din patru unghiuri, acum ori niciodată,
Uniți-vă în cuget, uniți-vă-n simțiri.
Strigați în lumea largă că Dunărea-i furată
Prin intrigă și silă², viclene uneltiri.

Preoți, cu crucea-n frunte, căci oastea e creștină,*
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ."

¹cmuț, cmături (arhaism)=curele ferecate cu plumb
cu care se biciuiau învinuții

²silă, sile = forță, abuz, exces

Imnul este specia genului liric, în versuri, în care poetul *preamărește patria iubită, eroi și figuri istorice excepționale, idei mărețe, evenimente cruciale din viața unui popor*, toate fiind elogiuate printr-un *ton solemn, grav*. În imn, autorul exprimă, de regulă, sentimentele nobile, înălțătoare ale colectivității naționale. **Imnul național** este un *cântec patriotic* adoptat de națiunea unei țări, ca simbol al unității naționale, pentru a fi intonat în cadrul unor importante ceremonii publice naționale și internaționale.

Andrei Mureșanu (1816-1863), poet pașoptist din Ardeal, a creat poezia „*Un răsunet*”, inspirat de idealurile Revoluției de la 1848, răspândită la început pe foi volante. Titlul acestei poezii a fost schimbat ulterior, preluând o parte din primul vers, numindu-se „*Deșteaptă-te, române!*” și a fost cântat pe o muzică a lui Anton Pann la sărbătorirea Marii Uniri de pe Câmpia Libertății, la Alba Iulia, în ziua de **1 decembrie 1918**. După Revoluția Română din 1989, poezia a devenit **imnul național al României**, păstrând textul lui Andrei Mureșanu și muzica lui Anton Pann. Potrivit art.12, alineatul 3 din Constituția țării, **Imnul Național al României „Deșteaptă-te, române!”** este format din *versurile strofelor 1, 2, 4 și 11 ale poeziei, atunci când se cântă cu text la evenimente naționale sau internaționale (notate în textul poeziei cu semnul *)*.

Titlul „*Deșteaptă-te, române!*” este format din *verbul la modul imperativ*, „deșteaptă-te” și *substantivul în cazul vocativ*, „române”, urmate de *semnul exclamării* și exprimă un îndemn hotărât adresat tuturor românilor de a se trezi la luptă împotriva tiraniei și a tuturor dușmanilor țării, precum și pentru apărarea libertății și independenței naționale.

(Structură, semnificații, limbaj artistic)

Opera literară lirică „Deșteaptă-te, române!” de **Andrei Mureșanu** este alcătuită din **unsprezece catrene (strofe de câte patru versuri-n.n.)**. În cuprinsul poeziei se manifestă o **înșiruire de îndemnuri** exprimate prin *verbe la imperativ* și prin *vocativul „române”*. *Poetul se adresează în mod direct neamului românesc printr-o sinecdocă*, deoarece prin substantivul în vocativ „române” se subînțelege toată colectivitatea națională, toți locuitorii României (*sinecdoca este figura de stil care constă în folosirea întregului în locul părții componente sau a particularului în locul*

generalului; aici prin „român” se subînțelege toată națiunea română, trecută, prezentă și viitoare-n.n.).

Respectiv **Primul vers (incipitul=formula artistică de la începutul operei-n.n.)** al poeziei reiterează (*reia*) titlul, îndemnând pe toți românii la **deșteptare națională**, la **eliberare de sub tiranie**, încurajându-i totodată să-și construiască o altă **soartă, mai bună, mai frumoasă**, pe care s-o invidieze până și dușmanii: „Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte./ În care te-adânciră barbarii de tirani!/ Acum ori niciodată croiește-ți altă soartă./ La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!”. **Fermitatea tonului** prin care românii sunt impulsionați să-și croiască o viață demnă - „Acum ori niciodată” - se continuă și în **strofa a doua**, vocea poetică adăugând argumentul **originii poporului român**. Mândria de a fi urmași ai romanilor este exprimată prin faima de care se bucură și astăzi ginta latină: „Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume./ Triumfător în lupte, un nume de Traian!”.

Strofa a treia. Vitejia romanilor se regăsește în sângele fiecărui român, idee ilustrată prin **comparații** - „Cum stau ca brazi în munte voinici sute de mii”, „și sar ca lupi în stâne” - urmate de o **enumerație** care evidențiază **unitatea întregului popor**: „Bătrâni, bărbați, juni, tineri, din munți și din câmpii!”.

Strofa a patra începe printr-o **invocație retorică adresată direct** eroicelor figuri istorice ale neamului, care pot vedea că **românii sunt demni urmași ai luptei lor pentru independență și libertate națională**. Îndemnul este formulat prin **verbul la imperativ**, „priviți” și prin **enumerarea** unor domnitori exemplari - „Mihai, Ștefan, Corvine” - ca simboluri ale celor trei Provincii Românești (Țara Românească, Moldova și Transilvania). **Curajul și spiritul de sacrificiu** ale voievozilor români s-au transmis generațiilor următoare, preocupate, la rândul lor, de libertate și independența țării: „Viață-n libertate, ori moarte!» strigă toți”.

Idealul de unire a tuturor românilor este exprimat în **strofa a cincea**, prin două **simboluri** sugestive - „Milcov și Carpați” - și prin **jurământul** pe care românii îl fac pentru libertate și unitate națională: „Dar noi, pătrunși la suflet de sânta libertate./ Jurăm că vom da mâna, să fim pururea frați!”.

În următoarele două strofe se compune **imaginea patriei** prin **metafora personificatoare** „O mamă văduvită”, sugerând ideea că

nerealizarea unității naționale este **dureroasă**, de aceea țara cere sprijinul fiilor ei, rostind în același timp o **imprecație** (*blestem, ocară-n.n.*), împotriva trădătorilor: „Și blastămă cu lacrimi în ochi pe orișicare/ În astfel de pericol s-ar face vânzători!”. **Blestemul** continuă în **strofa a șaptea**, în care, țara, **personificată, invocă** (*cheamă în ajutor-n.n.*) **urgile naturii** care să se abată asupra lașilor, atunci când patria trebuie apărată: „De fulgere să piară, de trăsnet și pucioasă./ Oricare s-ar retrage din gloriosul loc./ Când Patria sau mama, cu inimă duioasă,/ Va cere ca să trecem prin sabie și foc!”.

Strofele a opta și a noua aduc în memoria românilor **asuprirea otomană**, exprimată prin **sinecdoca metaforică** „iataganul barbarei Semilune”, oprinare ce a provocat suferințe și chinuri atâtor generații. Românii jură să nu mai îndure niciodată tirania nimănui, fiind conștienți că oricând țara este pândită de primejdii, între care aceea de a-i fi răpită limba strămoșească. Ideile sunt ilustrate printr-o **interogație retorică**, încărcată de **revoltă**: „N-ajunse despotismul cu-ntreaga lui robie./ Al cărui jug din seculi ca vitele-l purtăm?”.

Penultima strofă exprimă o **adresare directă imperativă** către „Români din patru unghiuri”, atitudinea eului liric având aceeași **fermitate** de la începutul poeziei („acum ori niciodată”) și îndemnând națiunea la **unire în „cuget” și în „simțiri”**. Neamul românesc are **datoria** de a aduce la cunoștința întregii lumi faptul că teritoriul țării a fost ciuntit prin forță, șiretenie și intrigi politice: „Strigați în lumea largă că Dunărea-i furată./ Prin intrigă și silă, viclene uneltiri!”. **Îndemnurile** din această strofă sunt realizate prin **substantivul la vocativ** - „români” - și **verbele la imperativ** - „uniți-vă” și „strigați”.

Ultima strofă se adresează **preoților**, părinții spirituali ai românilor, pe care poetul îi **imploră**, prin **vocativul** „Preoți”, să participe la **lupta pentru libertatea poporului și a țării**, care este o **misiune sfântă**: „Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină./ Deviza-i libertatea și scopul ei preasfânt”. O altă idee ce se desprinde din aceste versuri este aceea că **neamul românesc este creștin**, credința în Dumnezeu fiind argumentată prin **metafora** „oastea e creștină”. **Ultimele două versuri** ale poeziei exprimă **sacrificiul suprem** pe care românii sunt capabili să-l facă din dragoste pentru pământul străbun, pentru patria și poporul lor: „Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină./ Decât să fim sclavi

iarăși în vechiul nost-pământ!” De aici se desprind sugestiv și principalele trăsături care caracterizează neamul românesc: curajul, dorința de libertate și demnitate națională, spiritul de sacrificiu, dragostea de neam și țară, mândria de a fi român.

(Limbaajul și expresivitatea textului poetic)

Expresivitatea *innului* se definește prin tonul solemn și retoric, compus din *semnele de exclamare* de la sfârșitul strofelor, precum și prin *verbele la imperativ sau la prezentul etern*, pentru a scoate în evidență datoria românilor de a-și apăra țara și poporul, de a lupta mereu pentru libertate și demnitate națională: „deșteaptă-te”, „croiește-ți”, „înaltă-ți”, „priviți”, „strigați”, „jurăm”, „blastămă”, „uniți-vă”, „strigați”.

Sugestia textului poetic se definește printr-un *număr redus de figuri de stil (tropi)*, strict necesare tonului persuasiv (*convingător-n.n.*) cu care eul poetic susține libertatea și emanciparea națională a românilor. *Comparațiile* impulsionează românii la înlăturarea asupririi umilitoare - „Al cărui jug de seculi ca vitele-l purtăm” - ori îi încurajează să pornească la lupta pentru libertate națională și spirituală: „Cum stau ca brazi în munte voinici sute de mii;/ Un glas ei mai așteaptă și sar ca lupi în stâne/ Bătrâni, bărbați, juni, tineri, din munți și din câmpii”. *Epitetele* sunt fie *amenințătoare* pentru dușmanii țării - „barbarii de tirani”, „cruzii tăi dușmani” - fie sunt *elogiative (laudative)* pentru firea demnă și devotamentul patriotic al românului: „sfânta libertate”, „inima duiosă”, „triumfători în lupte”, „viclene uneltiri”.

Prozodia. Versurile sunt lungi, cu *măsura* de 13-14 silabe, *rima* este încrucișată, iar *ritmul* iambic.

Elogiat de Mihai Eminescu în poezia „*Epigonii*”, **Andrei Mureșanu** scutură lanțurile robiei și cheamă poporul român la luptă pentru libertate și propășire națională. El este supranumit de către Eminescu printr-o metaforă sugestivă: „Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet”.

Poezia „Deșteaptă-te, române!” are evidente calități de *imn*, constituindu-se într-un adevărat manifest ce militează pentru unitatea și independența poporului român și a țării, fapt remarcat de Nicolae Bălcescu, care a numit-o „Marseilleza românilor”.

„IMN LUI ȘTEFAN CEL MARE”

Vasile Alecsandri

- operă literară lirică -

- Apartenența operei la **genul liric**, specia literară **imn** -

„La poalele Carpaților,
Sub vechiul tău mormânt,
Dormi, erou al românilor,
O! Ștefan, erou sfânt!
Ca sentinele falnice
Carpații te păzesc
Și de sublima-ți glorie
Cu secolii șoptesc.

În timpul vitejiilor,
Cuprins de-un sacru dor,
Visai unirea Daciei
Cu-o turmă ș-un păstor;
O! mare umbră-eroică,
Privește visul tău:
Uniți suntem în cugete,
Uniți în Dumnezeu.

Când tremurau popoarele
Sub aprigii păgâni,
Tu le-apărai cu brațele
Vitejilor români.
Cu drag privindu-ți patria
Și moartea cu dispreț,
Măreț în sânul luptelor,
Și-n pace-ai fost măreț.

În poalele Carpaților,
La vechiul tău mormânt,
Toți în genunchi, o! Ștefane,
Depunem jurământ:
„Un gând s-avem în numele
Românului popor,
Aprinși de-amorul gloriei
Ș-al patriei amor!”

În cer apune soarele
Stingând razele lui,
Dar într-a noastre suflete
În veci tu nu apui!
Prin negura trecutului,
O! soare-nvingător,
Lumini cu raze splendide,
Prezent și viitor.

[Cântat la serbarea junimii academice dată în memoria acestui domn la mănăstirea Putna, în 15/27 august 1871.]

Imnul este *specia genului liric*, în versuri, în care poetul *preamărește patria iubită, eroi și figuri istorice excepționale, idei mărețe, evenimente cruciale din viața unui popor*, toate fiind elogiare printr-un *ton solemn, grav*. În imn, autorul exprimă, de regulă, sentimentele nobile, înălțătoare ale colectivității naționale.

Vasile Alecsandri (1818?- 1890), scriitor pașoptist, a făcut din literatură o profesie în sens ideal, participând activ la evenimentele timpului, pe care le-a ilustrat în creațiile sale. A fost un poet militant, exprimând în versuri patriotice idealurile Revoluției de la 1848 și ale Unirii din 1859, prin creații ca „*Deșteptarea României*” și „*Hora Unirii*”. Patriot înflăcărat, Alecsandri participă la serbarea organizată la Putna (15 august 1871) de către studenții români de la Viena, organizați în Societatea Academică Literară „România Jună” (*Președintele societății era Ioan Slavici, iar secretar era Mihai Eminescu*). Evenimentul omagia împlinirea a 400 de ani de la construirea mănăstirii Putna de către domnitorul Ștefan cel Mare (1457-1504), ctitorul acestui lăcaș sfânt, personalitate care l-a inspirat pe Vasile Alecsandri să-i creeze un imn.

Titlul poeziei „*Imn lui Ștefan cel Mare*” exprimă elogiul adus de Alecsandri domnitorului Moldovei, patriotul Ștefan cel Mare, model de iubire și credință pentru poporul său.

(*Structură, semnificații, limbaj artistic*)

Poezia este structurată în **cinci strofe** de câte opt versuri fiecare și ilustrează **admirația și venerația românilor pentru viteazul voievod, Ștefan cel Mare, care a domnit între anii 1457-1504 și a dus Moldova secolului al XV-lea la glorie și progres**.

Strofa întâi. *Incipitul (formula artistică de la începutul operei-n.n.) fixează locul unde odihnește de veacuri bravul domnitor*, „La poalele Carpaților/ Sub vechiul tău mormânt,” și continuă cu o *invocație retorică adresată direct* lui Ștefan cel Mare – „O! Ștefan,”- definindu-l cu **principala trăsătură a personalității sale** - „erou al românilor” și „erou sfânt”. *Repetiția substantivului „erou” accentuează meritele patriotice ale gloriosului voievod, care și-a închinat întreaga viață independenței Moldovei și progresului poporului său. La căpătâiul lui Ștefan străjuiesc munții*

Carpați, care sunt *personificați*, printr-o *comparație*: „Ca sentinele falnice/ Carpații te păzesc./ Și de sublima-ți glorie/ Cu seculii soptesc”. Poetul evidențiază **curajul, vitejia** *legendară* a domnitorului, precum și **sentimentul de venerație** pe care i-l poartă urmașii, atitudini sugerate de *imperativul cu valoare afectivă* „dormi” și *epitetul în inversiune* „sublima-ți glorie”.

Strofa a doua accentuează eroismul și patriotismul lui Ștefan, dovedite de **trecutul istoric glorios al domniei**. Ca un adevărat **apărător al creștinătății**, voievodul român a stat mereu în fruntea „vitejilor români” și a luptat împotriva păgânilor, apărând cu înalt **patriotism** țara de invazia otomană: „Cu drag privindu-ți patria”. **Spiritul de sacrificiu** izvorât din dragostea de neam l-a făcut să privească „moartea cu dispreț”. Cele două *sintagme* - „cu drag” și „cu dispreț” - sunt puse în *antiteză* tocmai pentru a accentua **patriotismul și forța propriei jertfiri** pentru independența Moldovei. **Figura** *legendară* a marelui domnitor este sugerată prin *simetria epitetului* „măreț” la începutul și finalul versurilor: „Măreț în sânul luptelor./ Și-n pace-ai fost măreț”.

Strofa a treia plasează imaginea domnitorului în **prezent**, timp în care Ștefan este considerat **un simbol al românilor pentru libertate, independență și speranță în viitor**. Asemuită cu soarele, **personalitatea nemuritoare** a voievodului moldovean va rămâne de-a pururi în sufletele românilor, care-i omagiază **cinstea, curajul și patriotismul** exemplar: „Dar într-a noastre suflete/ În veci tu nu apui!”. Ștefan cel Mare constituie și „soarele” călăuzitor pentru generațiile viitoare, astfel **figura** lui *legendară* parcurge întreg **ciclul temporal**, din trecut în prezent, apoi în viitor: „O! soare-nvingător,/ Lumini cu raze splendide/ Prezent și viitor”. Imaginea strălucitoare, care traversează secolele este construită dintr-o serie de *antiteze*: „apune”-„nu apui”; „trecut”-„viitor”; „negura”-„lumini”. *Metafora* „soare-nvingător” împreună cu *invocația retorică* exprimată prin *interjecția* „O!” definesc măreția personalității marelui voievod, care luminează peste veacuri inimile românilor, precum și ipostaza de erou intrat pe vecie în memoria neamului nostru. *Epitetul* „raze splendide” completează ideea de permanență a figurii lui Ștefan în istoria țării.

Strofa a patra raportează personalitatea lui Ștefan cel Mare la viitor, reliefând trăsătura de **vizionar**, deoarece unul dintre idealurile domnitorului a fost acela de a uni românii sub același steag: „Pe timpul vitejiilor,/ Cuprins de-un sacru dor,/ Visai unirea Daciei/ Cu-o turmă ș-un păstor”. O altă **invocație retorică** - „O! mare umbră-eroică” - sugerează forța de reflecție a personalității marelui voievod în conștiința urmașilor, iar aspirația de unire națională a tuturor românilor sub același steag este exprimată prin **metafora** „o turmă ș-un păstor” și prin **epitetul** „sacru dor”. **Împlinirea idealului de unire** a conștiințelor și a creștinilor este ilustrată prin **repetiția** „Uniți”, cuvânt așezat la începutul fiecărui vers din finalul strofei: „Uniți suntem în cugete./ Uniți în Dumnezeu”, care se constituie într-o **simetrie sintactică**.

Ultima strofă reiterează (*reia*) fixarea locului și a timpului trecut: „În poalele Carpaților,/ La vechiul tău mormânt”. Aceste meleaguri sunt sacre, iar românii fac un **jurământ sfânt** marelui voievod, acela de a duce mai departe gloria istoriei și de a manifesta totdeauna dragoste de neam și țară, asemenea lui Ștefan: „Toți în genunchi, o! Ștefane,/ Depunem jurământ:/ «Un gând s-avem în numele/ Românului popor,/ Aprinși de-amorul gloriei/ Ș-al patriei amor!»”. **Inversiunea** „Românului popor” pune accentul pe națiune, pe colectivitatea românească ce se angajează să apere țara și libertatea neamului nostru.

Limbajul artistic abundă în **figuri de stil elogiative**, care compun domnitorului un portret de erou al neamului românesc. Alecsandri apelează la **metafore, epiteze și comparații** pentru a evoca uriașa figură istorică a lui Ștefan cel Mare, căruia toți românii îi poartă o amintire neștersă, **invocându-i** personalitatea puternică pentru un viitor glorios al țării.

Opera literară „Imn lui Ștefan cel Mare” de Vasile Alecsandri este o **creație lirică**, deoarece autorul își **exprimă direct sentimentele de admirație, de venerație** pentru personalitatea glorioasă a lui Ștefan cel Mare, model de patriotism, loialitate și credință pentru toți românii. Tonul este **solemn și elogiativ**, iar **adresarea directă și invocațiile retorice** amplifică măreția domnitorului. Toate aceste trăsături încadrează poezia în **genul liric, specia literară imn**.

„VERSUL ȚĂRII”

Ion Pillat

- operă literară lirică -

- Aparența operei la **genul liric**, specia literară **odă** -

Oda este o specie a genului liric, prin care autorul exprimă direct sentimentele de admirație și venerație pentru țară, popor, pentru o personalitate glorioasă, o idee mărească sau un eveniment de interes național. Tonul este elogiativ, autorul scoțând în evidență meritele deosebite ale celui lăudat, omagiat.

Ion Pillat (1891-1945), poet interbelic, se particularizează prin lirica puternic ancorată în pământul strămoșesc, exprimând o dragoste profundă pentru neam și țară, pentru limba română, sentiment din care s-a născut o poezie elogiativă.

Poezia „Versul țării” de Ion Pillat este o **odă închinată limbii române**, poetul exprimându-și admirația pentru **frumusețea, forța de expresie și rezistența** acesteia de-a lungul veacurilor, în pofida tuturor vicisitudinilor (*împrejurări nefavorabile-n.n.*) istoriei naționale.

Titlul poeziei este o **metaforă** expresivă, alcătuită din substantivul „vers”, care sugerează ideea că limba are muzicalitate și sensibilitate, este armonioasă și poetică, însoțit de determinantul în genitiv - „țării”, ce exprimă faptul că acest grai străbun îi aparține pe deplin și dintotdeauna neamului românesc.

(Structură, semnificații, limbaj artistic)

Poezia „Versul țării” de Ion Pillat este alcătuită din **două strofe** de câte patru versuri (*catrene*) fiecare și exprimă succint, dar cu profunzime ideatică, **însușirile alese** ale limbii române.

În **prima strofă**, **incipitul** (*formula artistică de la începutul operei-n.n.*) este reprezentat de o **afirmație fermă** privind existența de veacuri a limbii române - „este”-, prin **prezentul verbului** „a fi”, care implică imediat **apartenența la țară**, exprimată prin **adjectivul**